

HOE ZIT HET ECHT?

Op een geheel verschillende wijze beschrijven Frissen, Van der Lans en Smid en Rouwette belangrijke ontwikkelingen. Frissen en Van der Lans herkennen grote verschillen tussen mensen en waarden die. De één heeft zijn focus op de politiek, de ander op de professional. Frissen verabsolueert de verschillen tussen mensen en zet de politiek op afstand. Van der Lans kiest voor een benadering waarbij de politiek de voorwaarden moet scheppen om op een goede manier in te grijpen als het toch mis gaat. Smid en Rouwette beschrijven ontwikkelingen op het vlak van de onderzoekende professionaliteit en reiken daarbij methoden aan.

P.H.A. Frissen (2009). *Gevaar verplicht. Over de noodzaak van aristocratische politiek.* Amsterdam: Van Genneep.

Frissen zet een volgende stap met zijn boek. Eerder beschreef hij in navolging van onder andere Fukuyama het einde van de politiek. In dit boek komt hij erop terug en stelt dat het einde van de politiek hetzelfde is als het einde van de geschiedenis (Fukuyama: End of history?) en dus ondenkbaar.

Na een proloog volgen in drie delen twaalf hoofdstukken, met in deel één als thema's politiek en soevereiniteit, in deel twee elites, populisme en representatie, en in deel drie de aristocratische politiek. Voor de ervaren en politiek geïnteresseerde lezer is het echt een mooi boek en verplichte kost. Voor anderen is het boek moeilijk toegankelijk. Het boek is wetenschappelijk relevant, maar Frissen poneert vooral stellingen. Voor de lezers in het publieke domein levert hij steeds weer uitdagende opvattingen, waarvan het voor managers en controllers belangrijk is kennis te nemen en ze te wegen bij het bepalen van beleidsopties in het publieke domein.

Frissen heeft altijd iets met esthetica gehad. *Noblesse oblige*, de deugdzaamheid van de politiek is naar zijn oordeel essentieel en vereist; prudentia, proportionaliteit, bescheidenheid, oordeels-vermogen, tolerantie en kosmopolitisme. Tegelijkertijd ben ik bang dat je daar op dit moment niet al te ver mee komt in het politieke domein. Het belangrijkste oogmerk van deugdzaamheid van het politieke en van de politiek is de bescherming van de vrijheid van de burger, het onvervreembare recht op differentiatie. En dat is uiteraard wel essentieel.

Het boek opent met een discussie over wat politiek en het politieke nu is. Verwezen wordt naar een keur van bespiegelingen van gerespecteerde wetenschappers. Politiek is strijd en dat moet het ook blijven. Het politieke wordt naast het private en het publieke gedefinieerd en bepaald zijn eigen grenzen of is grenzeloos en amoreel. Het moet de soevereiniteit van de staat belichamen. De staat, die een democratische rechtstaat is, is een staat waarin macht en geweld zodanig zijn verbonden dat de soevereiniteit van het politieke belichaamd is in het monopolie op de uitoefening van geweld. Tegelijkertijd is de rechtstatelijkheid een beteugeling van de uitoefening van (de monopolies op) het geweld (en belastingheffing) door de staat. Het monopolie van het geweld strekt ertoe de politieke macht tot stand te brengen en in stand te houden en zo het geweld te beteugelen. De politieke macht over deze monopolies is naar zijn oordeel institutioneel, relationeel en niet doelgericht. U leest het al. Je moet een ingewijde zijn om het te begrijpen. Tegelijkertijd kan je dat wel worden door het boek te lezen. Biedt het boek een ingang om de huidige politiek te beoordelen? Frissen is wars van populisme en legt Wilders langs die meetlat. Zijn oordeel is genuanceerd. Zou een aristocratische politiek het antwoord zijn op de huidige politieke vraagstukken? Het valt zeer te betwijfelen. Maar daar is het boek ook niet voor geschreven.

Jos van der Lans (2010). *Erop-af! De nieuwe start van het sociaal werk*. Amsterdam: Augustus.

In zijn succesvolle boek *Ontregelen* pleitte Van der Lans voor herovering van de werkvloer door professionals om te ontsnappen aan de vervreemdende regelzucht en proceduredwang in de publieke sector. Van proloog tot epiloog in 19 hoofdstukken, eerst een beschrijving van de geschiedenis van het verval en vervolgens die van het herstel. Goed leesbaar en zeer verantwoord met vele bronnen waar naar wordt verwezen. Tegelijkertijd zet hij zich af tegen de systeemwereld en creëert hij er blijkbaar zonder dat zelf te beseffen een nieuwe systeemwereld. Eentje die, om met Habermas te spreken, dichter tegen de leefwereld aan zit dan de bestaande. Vanuit die optiek is het dus ook een boeiend boek voor managers en controllers. Het is voor hen altijd de kunst te zien welk systeem ze maken. Te vaak wordt dat over het hoofd gezien en komt de leefwereld te ver van de systeemwereld af te staan. Dan gaat het mis en kunnen critici als Van der Lans terecht wijzen op wat er allemaal fout gaat.

Publicist (meer dan tien titels) en oud-lid van de eerste Kamer voor Groen Links weet waar hij het over heeft als hij de geschiedenis van het welzijnswerk in Nederland beschrijft. Zoals het begon, de spijkerbroekenrevolutie, de geitenwollen sokken, de markt van welzijn en geluk en de dictatuur van de systeemwereld. Maar ook de frontverwaarlozing en het 'voor wat hoort wat'.

Het tij is gekeerd. Oude waarden krijgen nieuwe jasjes in nieuwe tijden. Antibureaucratische professionaliteit waarin verbinden de kunde wordt. Waarin ge-ontinstitutionaliseerd moet worden, waarin eigen kracht van mensen en hun netwerken centraal staan en de burger als sociale professional zich moet leren ontwikkelen. In de visie van Van der Lans moet de WMO helpen om het welzijnswerk van garagehouder naar het sociaal werk van wegwacht te brengen. Het boek eindigt met een staalkaart van sociale interventies. Het welzijnswerk is dood, leve het sociaal werk. Maar ook de kaders voor een nieuw systeem ...

Gerard Smid, Etiënne Rouwette (red.) (2009). *Ruimte maken voor onderzoekende professionaliteit. Onderzoekend handelen, handelend onderzoeken*. Assen: Van Gorcum.

Professionaliteit staat de afgelopen jaren sterk in de belangstelling. Er is een herijking van professionaliteit gaande en dat vraagt om ruimte. Dit boek beschrijft hoe je onderzoeksruimte kunt maken en waarom die nodig is. Het boek is de vrucht van het werk van velen. Dat maakt dat heel goede doordachte stukken worden afgewisseld met vrij oppervlakkige. Het wetenschappelijk gehalte is ook zeer verschillend. Het boek bestaat uit vier delen. De (noodzaak van) onderzoeksruimte bij de professional (1), de (beschikbaarheid van) onderzoeksruimte bij de klant (2), het professionaliseren of ruimte maken bij jezelf (3) en (de kunst van het) innoveren (4).

De idee van de autonome professional is niet langer geldig. Herijking van professionalisering is zodoende voor managers, controllers een belangwekkend onderwerp. Het is niet zonder meer zo dat je eenvoudig kunt weten wanneer je het goed doet. Aanpakken zijn voortdurend in ontwikkeling. Het boek geeft geen recepten, noch een adequate beschrijving van de ontwikkelingen op het vlak van professionalisering. Wel biedt het inzichten van wetenschappers en praktijkmensen over hoe zij te werk gingen. De inzichten en methoden die aangereikt worden maken duidelijk wat er voor nodig is om echte te innoveren in de aanpakken die we kennen. Of het nu over beleidsvorming gaat of om systeemverbetering. De onderzoekers, wetenschappers onder ons krijgen methoden en technieken aangeboden waarbij theorievorming dichter op de huid van de praktijk zit. Het werk van professionals is niet langer statisch maar dynamisch. Dat betekent: hard werken om er voor te zorgen dat anderen jouw werk op waarde schatten. Pas dan is een beroep op professionaliteit en autonomie weer legitiem.